

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 270/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. decembra 2010 prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti R., a. s., právne zastúpenej advokátkou JUDr. J. F., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva vlastníť majetok podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 M Cdo 5/2008-174 z 30. júna 2008 a takto

r o z h o d o l :

Konanie o sťažnosti spoločnosti R., a. s., z a s t a v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 270/09-9 bola 13. októbra 2009 prijatá na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti R., a. s., (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou prostredníctvom svojej právnej zástupkyne namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva vlastníť majetok podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) č. k. 3 M Cdo 5/2008-174 z 30. júna 2008.

2. Sťažnosť sa týka ústavnoprávnych otázok odporovateľnosti právnych úkonov a exekúcie. Sťažovateľka je beneficiantom z právneho úkonu, ktorý bol označený za právne neučinný voči veriteľovi, oprávnenému. Podstatou sťažnosti je námietka, že ak najvyšší a exekučný súd umožní exekúciu voči majetku sťažovateľky v celom rozsahu pohľadávky priznanej oprávnenému a nielen v rozsahu a proti predmetu, ktorý ušiel z majetku veriteľa beneficiantovi, poruší tak ústavné právo na ochranu majetku sťažovateľky, beneficianta.

V záujme jasnosti veci ústavný súd upozorňuje, že je nutné dôsledne rozlišovať medzi sťažovateľkou, ako R., a. s., a iným povinným, R., s. r. o.

3. Zo sťažnosti najmä vyplýva, že rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cb 365/1999-149 z 3. júna 2002 (ďalej aj „prvotné rozhodnutie“) bol žalovaný R., s. r. o., zaviazaný zaplatiť žalobcovi I., s. r. o. (oprávnený), sumu 2 186 282,60 Sk s 0,5 % úrokom za každý deň omeškania počítaným od 20. marca 1998 do zaplatenia, ako aj náhradu trov konania, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Ďalším rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 12 C 952/2002 z 25. októbra 2004 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Co 72/2005-96 z 19. mája 2005 bolo určené, že zmluva o nepeňažnom vklade vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uzavretá medzi žalovaným – R., s. r. o., a povinným, sťažovateľkou – R., a. s., je voči oprávnenému právne neučinná.

4. Oprávnený na základe týchto právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov požiadal o vykonanie exekúcie týkajúcej sa peňažných plnení vyplývajúcich z rozsudku krajského súdu č. k. 3 Cb 365/1999-149 z 3. júna 2002. Prvý návrh oprávneného na vykonanie exekúcie z 12. augusta 2005 smeroval proti povinnému R., s. r. o. Následne súdny exekútor podaním z 30. júna 2006 žiadal, aby do konania vstúpil ďalší účastník, a to sťažovateľka.

5. Uznesením okresného súdu sp. zn. 48 Er 980/05 zo 7. júla 2006 exekučný súd nepripustil, aby do exekučného konania na strane povinného pristúpila sťažovateľka. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že exekučný súd je viazaný exekučným titulom, nemôže ho dopĺňať a poveriť súdneho exekútora, aby viedol exekúciu proti tomu, kto nebol exekučným

titulom zaviazaný, resp. proti tomu, proti komu sa nepreukázal prechod, prevod povinností z exekučného titulu. Ďalej exekučný súd uviedol, že oprávnený sa od sťažovateľky nemôže domáhať vymoženía pohľadávky, pretože tu chýba základný predpoklad, a to exekučný titul ukladajúci takúto povinnosť na plnenie.

6. Ďalší návrh oprávneného na vykonanie exekúcie už smeroval proti sťažovateľke ako povinnej. Okresný súd 20. novembra 2006 udelil súdnemu exekútorovi JUDr. J. K. poverenie na vykonanie exekúcie. Exekútor následne 30. novembra 2006 vydal upovedomenie o začatí exekúcie sp. zn. Ex 4014/2006, pričom uviedol, že exekúcia sa vykoná prikázaním pohľadávky z účtu sťažovateľky ako povinnej. Sťažovateľka podala v zákonnej lehote 18. decembra 2006 námietky proti exekúcii. Tvrdila, že exekúcia je neprípustná z viacerých dôvodov. Namietala, že exekučný titul je v upovedomení uvedený nepresne. Keďže v zmysle upovedomenia sa má exekúcia vykonať prikázaním pohľadávky z účtu, s poukazom na ustanovenie § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka je takýto postup nezákonný. Z majetku R., s. r. o., totiž odporovateľným právnym úkonom neušli finančné prostriedky, ale konkrétne nehnuteľnosti.

7. Uznesením okresného súdu č. k. 49 Er 3142/2006-76 z 19. februára 2007 boli námietky sťažovateľky zamietnuté. Podľa názoru okresného súdu nepresnosti uvedené v upovedomení boli odstránené, pričom vecné námietky nie sú dôvodné.

8. Keďže proti uzneseniu okresného súdu nebolo prípustné odvolanie, sťažovateľka požiadala podnetom Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky o podanie mimoriadneho dovolania. Mimoriadne dovolanie bolo podané 28. februára 2008. Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) v mimoriadnom dovolaní poukázal na nesprávny záver okresného súdu pri aplikácii ustanovení § 37 ods. 1, § 37 ods. 3 a § 41 Exekučného poriadku v spojení s ustanovením § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka. Tvrdil, že v konaní nebolo preukázané, že na povinného (sťažovateľku) prešla povinnosť uložená rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Cb 365/1999-149 z 3. júna 2002. Povinnosť sťažovateľky plniť oprávnenému nebolo možné založiť ani rozsudkom, ktorým bola určená ako právne neúčinná zmluva o prevode majetku dlžníka na tretiu osobu. Takto vyhlásená neúčinnosť zmluvy podľa generálneho prokurátora iba umožňuje veriteľovi požadovať uspokojenie

svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto majetku prospech. Gramatickým a logickým výkladom teda možno dospieť k záveru, že predmetom exekúcie môže byť iba vec, ktorá odporovateľným právnym úkonom ušla z dlžníkovho majetku. Exekúcia sa teda vedie nie proti vlastníkovi veci, ale na vec, ktorá je vo vlastníctve inej osoby ako povinného. Spôsob exekúcie v takom prípade treba voliť vzhľadom na predmet úspešne odporovaného právneho úkonu.

9. V ústavnej sťažnosti namietaným rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 3 M Cdo 5/2008-174 z 30. júna 2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 14. júla 2008, bolo mimoriadne dovolanie zamietnuté. Podľa názoru najvyššieho súdu argumentácia uvedená v mimoriadnom dovolaní nie je dôvodná, keďže veriteľ má právo na uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo ušlo z dlžníkovho majetku. To, čo ušlo z dlžníkovho majetku, však nemožno zužovať len na predmet právneho úkonu, ktorý bol vyhlásený za právne neúčinný, ale treba pod ním rozumieť majetkové hodnoty, ktoré z majetku dlžníka ušli. Najvyšší súd je toho názoru, že v konaní bol preukázaný zákonný prechod práva na sťažovateľku. Veriteľ sa teda môže domáhať plnenia priamo voči osobe, ktorá nadobudla od dlžníka majetkové práva, pričom samotná exekúcia nie je viazaná na uspokojenie pohľadávky z predaja nehnuteľností, ale k jej uspokojeniu môže dôjsť aj z iných majetkových hodnôt povinného. Ak by povinný majetkové hodnoty, na ktoré bol dlžník zaviazaný, už nemal, oprávnenému by vznikol zákonný nárok na náhradu voči tomu, kto mal z úkonu prospech. Iný výklad by bol v rozpore s účelom ustanovenia § 42b Občianskeho zákonníka, t. j. umožniť veriteľovi, ktorý má voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, túto uspokojiť z majetku, ktorý ušiel dlžníkovi v dôsledku odporovateľného úkonu.

10. Podľa sťažovateľky s právnymi závermi najvyššieho súdu nie je možné súhlasiť. Možno ich považovať za arbitrárne. Ako uvádza, aj keby sa vychádzalo z toho, že z ustanovenia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka možno vyvodiť, že došlo k prevodu povinnosti vyplývajúcej z exekučného titulu na iný subjekt (teda z R., s. r. o., na sťažovateľku), nie je možné na tomto základe v danom prípade viesť exekúciu voči sťažovateľke v celom rozsahu vymáhanej pohľadávky, teda bez ohľadu na hodnotu nehnuteľností, ktoré pôvodný povinný R., s. r. o., odporovateľným úkonom previedol na

sťažovateľku. Už na prvý pohľad je zrejmé, že vymáhaná pohľadávka (najmä jej časť týkajúca sa úrokov vo výške 0,5 % denne z dlžnej istiny, ktorá ku dňu vydania upovedomenia o začatí exekúcie predstavuje sumu 34 466 745,20 Sk), je značne vysoká. V zásade preto generálny prokurátor právom namietal, že predmetom exekúcie vo vzťahu voči sťažovateľke môžu byť iba odporovateľným spôsobom prevedené nehnuteľnosti. Zároveň to znamená, že sťažovateľka môže byť vo vzťahu voči oprávnenému v postavení povinného iba v rozsahu tohto nehnuteľného majetku, prípadne jeho hodnoty. Exekútorom nariadené a všeobecnými súdmi odobrené vymáhanie niekoľko desiatok miliónov slovenských korún predstavujúcej pohľadávky oprávneného odpísaním z účtu sťažovateľky však urobili zo sťažovateľky dlžníka oprávneného v celom rozsahu jeho pohľadávky, hoci sťažovateľka nie je oprávnenému ničím dlžná, pričom ani okresný súd, ani najvyšší súd sa hodnotou nehnuteľnosti, ktorá odporovateľným právnym úkonom unikla z majetku R., s. r. o., nezaoberali.

11. Sťažovateľka je toho názoru, že k prevodu povinnosti vyplývajúcej z exekučného titulu na iný subjekt (teda z R., s. r. o., na sťažovateľku) nedošlo. Sťažovateľka sa v tomto smere stotožňuje s dôvodmi uvedenými v mimoriadnom dovolaní. Tento názor sťažovateľky podporuje aj uznesenie okresného súdu sp. zn. 48 Er 980/05 zo 7. júla 2006. Týmto uznesením exekučný súd nepripustil, aby do exekučného konania na strane povinného pristúpila sťažovateľka. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že exekučný súd je viazaný exekučným titulom, nemôže ho dopĺňať a poveriť súdneho exekútora, aby viedol exekúciu proti tomu, kto nebol exekučným titulom zaviazaný, resp. proti tomu, proti komu sa nepreukázal prechod, prevod povinností z exekučného titulu. Ďalej exekučný súd uviedol, že oprávnený sa od sťažovateľky nemôže domáhať vymoženía pohľadávky, pretože tu chýba základný predpoklad, a to exekučný titul ukladajúci takúto povinnosť na plnenie.

12. Arbitrárne právne posúdenie veci najvyšším súdom je podľa sťažovateľky porušením tak základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy.

Sťažovateľka navrhla vydať po prijatí veci na ďalšie konanie nález tohto znenia:

„1) Najvyšší súd SR v konaní vedenom pod sp. zn. 3 M Cdo 5/2008 porušil základné práva R., a. s. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy SR.

2) Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 3 M Cdo 5/2008-174 z 30. 6. 2008 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3) Najvyšší súd SR je povinný zaplatiť R., a. s. trovy právneho zastúpenia advokátom do 30 dní od právoplatnosti.“

II.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podstatou veci je zistiť, či je súladné s ústavným právom na ochranu majetku sťažovateľky, beneficenta, ak exekučný súd umožní exekúciu voči jej majetku v celom rozsahu priznanej pohľadávky a nielen v rozsahu a proti predmetu, ktorý ušiel z majetku veriteľa.

15. V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti môžu, podobne ako na všeobecných súdoch, nastať okolnosti, ktoré bránia ďalšiemu meritórnemu prejednaniu ústavnej sťažnosti. V takomto prípade môže ústavný súd na základe § 104 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde zastaviť konanie.

16. Podmienkou konania o ústavnej sťažnosti je v zásade existencia právoplatného napadnutého rozhodnutia, ktoré má vplyv na právnu pozíciu sťažovateľa z hľadiska základných práv a slobôd. Uvedenú podmienku je potrebné posudzovať citlivo podľa konkrétnych skutočností.

17. Ústavný súd pripomína, že dlžník, ktorý prehral prvotným rozsudkom spor s veriteľom, previedol svoju nehnuteľnosť na sťažovateľku, pričom tento úkon bol súdnym

rozhodnutím označený za neúčinný. Exekučný súd následne vydal poverenie na výkon exekúcie proti sťažovateľke. Proti uzneseniu, ktorým boli zamietnuté námietky sťažovateľky proti exekúcii, podal generálny prokurátor mimoriadne dovolanie. Najvyšší súd rozsudkom, ktorý je predmetom tejto ústavnej sťažnosti, zamietol mimoriadne dovolanie, čo znamenalo prípustnosť exekúcie proti sťažovateľke v pôvodnom rozsahu.

18. Vzhľadom na skutočnosť, že predmetom sťažnosti je prípadný zásah do práva na ochranu majetku, ústavný súd zisťoval, či takýto zásah v prerokováanej veci nastal, alebo hrozí, že nastane. Ústavný súd si z tohto dôvodu vyžiadal exekučný spis okresného súdu sp. zn. 49 Er 3142/2006 týkajúci sa exekúcie proti povinnej (sťažovateľke) v prospech oprávneného, I., s. r. o. Z uvedeného spisu bolo zistené, že sťažovateľka ako povinná návrhom z 22. mája 2007 žiadala o zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku (Exekúciu súd zastaví, ak sa začala a rozhodnutie sa dosiaľ nestalo vykonateľným) z dôvodu, že exekučné konanie je neprípustné, pretože exekučný titul sa nestal vykonateľným (č. l. 126). Sťažovateľka v návrhu uviedla, že exekučný titul, rozsudok krajského súdu č. k. 3 Cb 365/1999-149 z 3. júna 2002 (prvotné rozhodnutie), nespĺňa požiadavky právoplatnosti a vykonateľnosti, aj keď bol opatrený doložkou právoplatnosti. Rozsudok nebol riadne doručený právnej zástupkyňi sťažovateľky, a teda sťažovateľke nezačala plynúť lehota na podanie odvolania. Uznesením č. k. 49 Er 3142/2006-181 z 1. júna 2009 okresný súd rozhodol, že návrh na zastavenie exekúcie zamietla, pretože sťažovateľka nepreukázala tvrdenia o nedoručení rozsudku. Sťažovateľka ako povinná sa proti tomuto uzneseniu odvolala zopakujúc pôvodné argumenty. Krajský súd uznesením č. k. 3 CoE 197/2009-211 z 29. decembra 2009 zrušil uznesenie okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie dôvodiac, že okresný súd sa nedostatočne zaoberal dôvodmi zastavenia exekúcie, nedostatočne odôvodnil zamietajúce uznesenie, a odňal tým sťažovateľke možnosť konať pred súdom. Následne okresný súd uznesením č. k. 49 Er 3142/2006-215 z 12. apríla 2010, ktoré nadobudlo právoplatnosť 26. júna 2010, konanie zastavil. V odôvodnení uviedol, že rozsudok, exekučný titul, nebol riadne doručený právnej zástupkyňi sťažovateľky, a teda nenadobudol právoplatnosť. Okresnému súdu, ako uviedol, teda neostalo iné, než exekúciu zastaviť podľa § 57 ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku.

19. Z uvedeného vyplýva, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu stratilo svoj prvotný právny základ (rozsudok krajského súdu č. k. 3 Cb 365/1999-149 z 3. júna 2002) a už nemôže mať vplyv na základné právo na ochranu majetku sťažovateľky. V predmetnej veci zanikla možnosť zásahu do práva na ochranu majetku sťažovateľky, a to tým spôsobom, ako by daný zásah nikdy ani nemohol vzniknúť. Ústavný súd preverovaním u exekútora zistil, že proti majetku sťažovateľky nebola reálne vykonávaná exekúcia. Možno dodať, že aj keby bola, tak by na základe novej právnej situácie musel byť vymožený majetok vrátený bývalému povinnému. Danú situáciu je potrebné odlišovať od situácie, keď už síce pominul zásah, ale ústavný súd ústavnoprávne meritórne posudzuje rozhodnutie, ktoré ho spôsobilo. V týchto prípadoch ústavný súd retrospektívne konštatuje porušenie základného práva a zruší napadnuté rozhodnutie. V prerokovávanej veci však napadnuté rozhodnutie stratilo právny základ od počiatku, ako keby nebolo vzniklo, stratilo právnu relevanciu a právne vzťahy sa budú upravovať novými rozhodnutiami nasledujúcimi po nadobudnutí právoplatnosti prvotného rozhodnutia. To je však už úplne mimo priestoru prerokovávanej ústavnej sťažnosti.

20. Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu stratilo svoj prvotný právny základ, a teda zanikol od počiatku jeho vplyv na právnu pozíciu sťažovateľky z hľadiska základných práv a slobôd, a teda vzhľadom na absenciu reálnosti zásahu do základného práva sťažovateľky, stratila vec neodstrániteľnú podmienku konania, a preto je nutné konanie o ústavnej sťažnosti zastaviť.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. decembra 2010